

Siposné dr. Kecskeméthy Klára[♦]

A hágai csúcserkeztelet: egy erősebb, igazságosabb, ellenállóbb Szövetség születése

DOI 10.17047/HADTUD.2025.35.E.151

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Washingtonban ünnepelte alapításának 75. évfordulóját. Néhány hónappal később, 2024. október 1-jén új korszak kezdődött a NATO életében, Mark Rutte főtitkár váltotta a Szövetség élén álló Jens Stoltenberget. Az új főtitkár vezetése mellett új kihívások is jellemezték az elmúlt évet. Az amerikai elnökválasztás után Mark Rutte pragmatikus/reálpolitikusként a védelmi költségvetés növelésének élharcosa lett. A tanulmány áttekinti és értékeli a hágai csúcserkeztelethez vezető utat és a legfontosabb, a Szövetség jövőjét meghatározó döntéseket. A csúcserkeztelet célkitűzése egy erősebb, igazságosabb és ellenállóbb NATO kiépítése volt. A hágai csúcserkeztelet öt kérdésre összpontosított: a védelmi kiadások jelentős növelésére, az új védelmi befektetési tervre, a védelmi ipari bázis és termelés fokozására, a partnerségi kapcsolatok további erősítésére, elsősorban az ázsiai–csendes-óceáni partnerekkel és az Európai Unióval, valamint Ukrajna folyamatos és hosszútávú támogatására.

KULCSSZAVAK: ázsiai–csendes-óceáni partnerek, hágai védelmi beruházási terv, Oroszországi Föderáció, Ukrajna, védelmi ipari bázis

The Hague Summit: the Birth of a Stronger, Fairer and More Resilient Alliance

The North Atlantic Treaty Organisation, celebrated the 75th anniversary of its founding in Washington. A few months later, on 1 October 2024, a new era began in the Alliance with Secretary General Mark Rutte replacing Jens Stoltenberg at the head of the NATO. The past year was defined not only by the leadership of the new Secretary General but by new challenges too. After the US presidential election, Mark Rutte, a pragmatic and representative of Realpolitik, became a champion of increasing the defence budget. The present paper reviews and assesses the road to the Hague Summit and the key decisions that shaped the future of the Alliance. The objective of the summit was to build a stronger, fairer and more resilient NATO. The Hague Summit focused on five key issues: a significant increase in defence spending; a new defence investment plan; enhancing the defence industrial base and production capabilities; further strengthening partnerships, particularly with Asia–Pacific partners and the European Union; and providing continued and long-term support for Ukraine.

KEYWORDS: Asia–Pacific partners, defence industrial base, Hague Defence Investment Plan, Russian Federation, Ukraine

Bevezetés

A jelképes helyszínen megrendezett csúcserkezteletek meghatározó jelentőségűek a Szövetség életében, ugyanis hozzájárulnak a NATO működéséhez és fejlődéséhez. Ezek

[♦] Egyetemi tanár, Nemzeti Közszerületi Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Harctámogató Tanszék – *University professor, National University of Public Service, Military Science and Officer Training Faculty, Department of Combat Support; siposne.kecskemethy.klara@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0002-4150-7823>*

alkalmával a NATO-tagországok állam- és kormányfői irányelveket határoznak meg és útmutatást adnak a Szövetség jövőjét tekintve. A tagországok vezetőinek jelenléte és aktív részvétele miatt a döntéshozatali folyamatok felgyorsulnak, a konszenzuson alapuló döntéseket könnyebb meghozni. Különösen igaz volt ez 2022-ben, amikor a Szövetség egy évben három csúcstalálkozót is tartott az Ukrajnát ért orosz támadás után: 2022. február 25-én a virtuális térben találkoztak az állam- és kormányfők, amit március 24-én a brüsszeli, június 28–30-án pedig a madridi csúcsértekezlet követett.

Madridban 2022-ben elfogadták a Szövetség stratégiai koncepcióját, amely kiemelten kezelte az elrettentést és a kollektív védelmet.¹ Szimbolikus helyszínválasztás volt a 2023. júliusi vilniusi csúcsértekezlet is, ahol megerősítették a keleti szárnyon fekvő országok védelmét, valamint Ukrajna támogatását és útját a NATO tagsághoz. Washington is emblemikus helyszín volt, hiszen a NATO alapítása és a Washington Szerződés aláírása az Andrew W. Mellon Auditoriumban, Washingtonban 1949. április 4-én történt. A 2024. júliusi washingtoni csúcsértekezleten, a NATO alapításának 75. évfordulójáról szintén ugyanabban az épületben emlékeztek meg.

A washingtoni csúcsértekezlet elsősorban az elrettentés és védelem kérdésével foglalkozott. Többek között kiemelt kérdésként kezelték a részt vevő országok az Oroszországi Föderációt (a továbbiakban Oroszország), mint a legjelentősebb és legközvetlenebb fenyegetést a Szövetség számára, valamint az orosz agresszióra adott megfelelő elrettentést és a keleti szárny védelmének további megerősítését. A tagországok védelmi költségvetése mellett (a 2014-ben Walesben elfogadott „Defence Investment Pledge”-ként ismert 2%-os elköteleződés), a rendszerszintű kihívást jelentő feltörekvő Kína is jelentős téma volt. A washingtoni csúcstalálkozón ott voltak az Európai Unió képviselői, valamint az ázsiai–csendes-óceáni térség vezetői (Asia-Pacific 4: Ausztrália, Új-Zéland, Japán, Dél-Korea).² Ez is bizonyítja, hogy a partnerségi kapcsolatok kiemelten fontosak a NATO három alapfeladatának (elrettentés és védelem, válságmegelőzés és válságkezelés, kooperatív biztonság) és a 360 fokos biztonsági megközelítés megvalósításában.³

Ukrajna hosszútávú támogatása szintén kiemelten fontos témakör volt Washingtonban, ugyanis mind a zárónyilatkozat,⁴ mind a „Hosszú távú biztonsági segítségnyújtási ígéret Ukrajnának” (*Pledge of Long-Term Security Assistance for Ukraine*) dokumentum részletesen foglalkozott ezzel.⁵ Elhatározták, hogy a 2025-ös hágai NATO-csúcstalálkozón újraértékelik az Ukrajnának szánt szövetségesi hozzájárulásokat. A NATO-tagországok abban egyeztek meg, hogy Ukrajna NATO-tagságát az orosz–ukrán háború lezárása után tárgyalják tekintettel arra, hogy a csatlakozásra történő meghíváshoz egyrészt minden tagország támogatása szükséges, másrészt Ukrajnának teljesítenie kell a csatlakozás feltételeit.

¹ NATO 2022 Strategic Concept. Elérhető az alábbi linken több nyelven: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_210907.htm. A madridi csúcsértekezlet eredményeként született stratégiai koncepció a NATO történetének 8-dik, a posztbipoláris korszaknak pedig a 4-dik stratégiai koncepciója. Az előző 7. koncepciót 2010-ben a lisszaboni NATO csúcsértekezleten fogadták el.

² Siposné Kecskeméthy 2024, 10.

³ Siposné Kecskeméthy–Sipos 2024, 310.

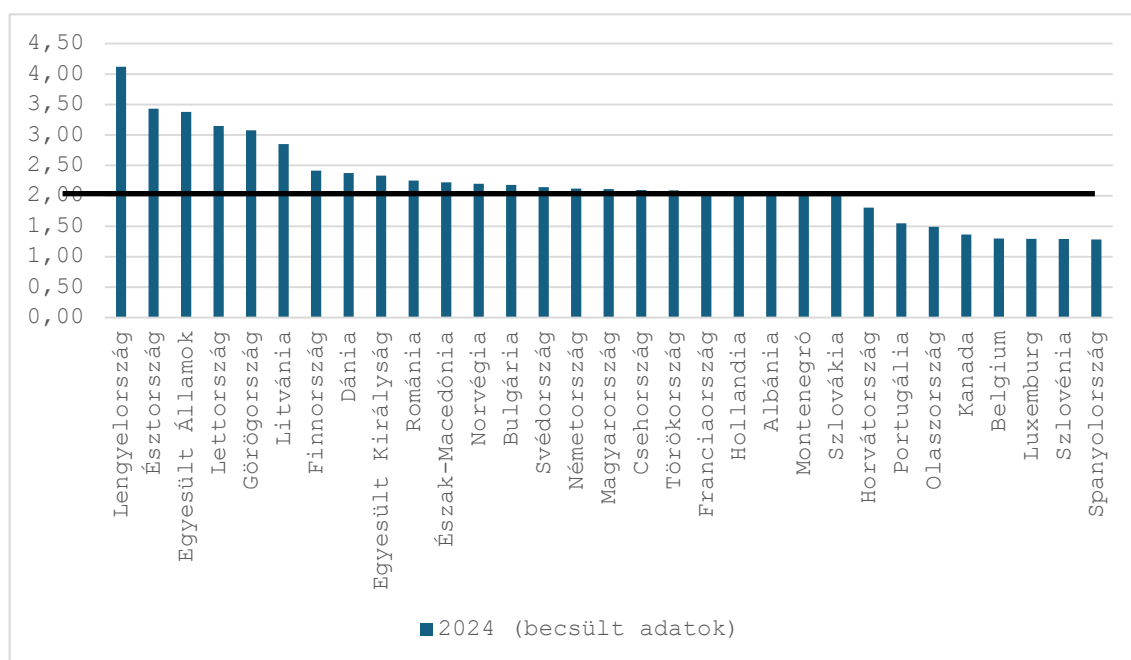
⁴ Washington Summit Declaration 2024. 14–15. pont.

⁵ Pledge of Long-Term Security Assistance for Ukraine 2024. 2–3. pont.

Viták a Szövetségben belül

A 2022. február 24-i Ukrajnát ért orosz támadás, valamint a Madridban elfogadott stratégiai koncepciót követően minden csúcstalálkozón⁶ kulcsfontosságú volt a politikai szolidaritás, az egyetértés, és a Szövetség egységének a demonstrálása. Oroszország nemzetközi joggal ellentétes cselekedetei (2008. augusztus 7–12. orosz–grúz háború, 2014. március 12. Krím félsziget annektálása, 2022. február 24. ukrajnai invázió) gyökeresen megváltoztatták a stratégiai és biztonsági környezetet. Mark Rutte főtitkár kihívásokkal teli, nehéz időszakban vette át a Szövetség vezetését.

A transzatlanti teherviselés és tehermegosztás gyakori kérdéskör volt a Szervezet alapítása óta. A 2014. évi walesi csúcsértekezleten a tagországok megegyeztek, hogy tíz éven belül a GDP legalább 2 százalékát költik védelmi költségvetésre, a katonai költségvetés 20 százalékát pedig beszerzésre, ezen belül kutatás-fejlesztésre fordítják. 2014-ben, amikor az előbb említett megegyezés született, mindössze három ország (Görögország, Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok) védelmi költségvetése haladta meg a 2%-ot. 2023-ban tíz ország fordított 2%-nál többet a védelmi kiadásokra, a modernizációs 20%-os célkitűzést azonban Kanada, és Dánia kivételével minden ország teljesítette.⁷ 2024-ben 23 tagország védelmi kiadásai érték el vagy haladták meg a 2%-os küszöböt (1. ábra).

1. ábra

Védelmi kiadások a GDP %-os arányában 2024-ben

(Forrás: Saját készítésű ábra Defence Expenditure of NATO Countries (2014–2024) alapján)

⁶ Brüsszel, 2022. március 24., Madrid 2022. június 29–30., Vilnius 2023. július 11–12., Washington 2024. július 9–11.

⁷ Defence Expenditures of NATO Countries (2014–2024).

Washingtonban megerősítették a walesi védelmi költségvetési kötelezettségvállalást, de előre jelezték azt is, hogy 2%-ot meghaladó kiadásokra lesz szükség az elkövetkező időszakban. Ennek célja, hogy hiteles és elrettentő védelmi képességgel rendelkező Szövetség maradjon a NATO.

A NATO-n belül, annak fennállása óta mind a hidegháború idején, mind a posztbipoláris korszakban több ízben voltak viták. Az utóbbi évtizedben többnyire a tagországok közös vállalásához, illetve a Szövetség relevanciájához és a globális biztonság megteremtésében nyújtott szerepéhez kapcsolódóan merültek fel kritikák. Donald Trump már 2016-ban a választási kampánya idején idejétmúlt szervezetnek nevezte a NATO-t, mert az európai tagállamok túlnyomó része nem fordította a GDP 2%-át védelemre, nem teljesítették a védelmi kiadásokra vonatkozó kötelezettségeiket.⁸ A 2017. május 25-i brüsszeli NATO-csúcsértekezleten elhangzott beszéde is sokként érte Jens Stoltenberget, a NATO akkori főtitkárát. Donald Trump megismételte a védelmi kiadásokra vonatkozó kritikát, és hangsúlyozta, hogy minden NATO-tagországnak hozzá kell járulnia a közös védelemhez és teljesítenie kell a közösen meghatározott és elfogadott pénzügyi kötelezettségeket. A kritika alapjául az szolgált, hogy az akkori 28 tag közül csupán 5 teljesítette a védelmi kötelezettségét. „Ez nem tisztességes az Egyesült Államok polgáraival és adófizetőivel szemben...az elmúlt nyolc évben az Amerikai Egyesült Államok többet költött védelemre, mint az összes többi NATO-ország együttvéve. Fel kell ismernünk, hogy a krónikus alulfizetések és a növekvő fenyegetések mellett még a GDP 2%-a sem elegendő a korszerűsítés, a készenlét és a haderő létszáma terén mutatkozó hiányosságok megszüntetéséhez.”⁹

Emmanuel Macron francia elnök a NATO agyhaláláról beszélt 2019-ben. A nyilatkozata megdöbbsentette a szövetségeseket, mert megkérdőjelezte az 5. cikkben megfogalmazott kollektív védelem érvényességét a jelen biztonsági kihívásai közepette. Mivel Washington nem mutat stratégiai iránymutatást és koordinációt, Európának egyre inkább önálló geopolitikai hatalomként kell gondolkodnia és cselekednie.¹⁰

A Szövetséget érő kritikák miatt 2019 decemberében, a NATO londoni találkozásán felkérték Jens Stoltenberget, hogy kezdeményezzen egy átfogó önvizsgálati folyamatot. Ennek eredményeként a szakértők elkészítették a „NATO 2030: Egységben egy új korszakért” című jelentést, amely összegzi és elemzi a következő évtized azon nehézségeit és kihívásait, amikkel a Szövetségnek szembe kell néznie.¹¹

A hágai csúcsértekezlethez vezető út

Általában a NATO csúcsértekezletek előtt megjelenő politikai nyilatkozatok, sajtótájékoztatók, a NATO főtitkárának beszédei, valamint a szakértői elemzések, tanulmányok vetítették előre az adott csúcstalálkozó főbb témaköreit és nyújtottak eligazodást a legfontosabb várható döntésekről. Ezzel szemben a hágai csúcsértekezlet előtt viszonylag

⁸ Transcript: Donald Trump on NATO 2016.

⁹ Remarks by Donald Trump 2017.

¹⁰ Emmanuel Marcon warns Europe 2019.

¹¹ NATO 2030: United for a New Era 2020; Siposné Kecskeméthy 2021.

kevés elemzés jelent meg, viszont a NATO-főtitkár sorra látogatta és egyeztetett az egyes tagországok vezetőivel (Svédország, Egyesült Királyság, Luxemburg, Izland, Norvégia, Csehország, Dánia, Észtország) a csúcserkeztet napirendi pontjaival és a várható legfontosabb döntéseivel kapcsolatban.

Már a 2024 novemberi amerikai választási eredmények után világos volt, hogy a második Trump adminisztráció is változatlan elvárásokat fogalmaz meg a védelmi költségvetéssel kapcsolatban. Mark Rutte NATO főtitkár pedig el akarta kerülni az amerikai szerepvállalás és elkötelezettség meggyengülését, valamint megelőzni azt, hogy az amerikai elnök újabb kritikát fogalmazzon meg az európai szövetségesekről és Kanadát illetően, mint a korábbi főtitkár idején tette a 2017. évi brüsszeli csúcserkezteten.

Az amerikai elnökválasztás után Mark Rutte pragmatikus realpolitikusként a védelmi költségvetés növelésének élharcosa lett, már 2025 januárjában megfogalmazta, hogy a 2%-os küszöb nem elég a Szövetség elrettentő képessége és hitelessége fenntartása érdekében. A Rutte által említett elköteleződést megerősítette az, hogy a NATO-külgyminiszterek találkozáján (2025. május 14–15.) a Szövetség elrettentő és védelmi képességének erősítéséről, és a hágai csúcserkeztet előkészítéséről tárgyaltak. A főtitkár világosan megfogalmazta, hogy a hágai csúcserkeztet legfontosabb döntése az új védelmi költségvetésre (Hague Investment Plan) fordítandó GDP arányos 5 százalékos elfogadása lesz. Hangsúlyozta továbbá, hogy a NATO új képességcéljainak elérése, valamint a Szövetség biztonságát fenyegető agresszorok elrettentése érdekében elengedhetetlen a védelemmel kapcsolatos beruházások bővítése, különös tekintettel az infrastruktúra fejlesztésére és az ellenálló képesség megerősítésére. Megerősítette a NATO Ukrajnának nyújtott hosszú távú támogatását, kiemelve, hogy a háború igazságos és tartós befejezése valamennyi szövetséges közös prioritása.¹²

Fontos mérföldkő volt a Bukaresti Kilencek („Bucharest Nine”: Bulgária, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Románia és Szlovákia) és az Északi Szövetségesek („Nordic Allies”: Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Svédország) 2025. júniusi vilniusi államfői szintű csúcstalálkozója. A hágai NATO csúcserkeztetre való felkészülés jegyében az esemény központi témája az orosz–ukrán háború és Ukrajna támogatása volt. További napirendi pontként szerepelt a NATO keleti szárnyának, valamint a NATO elrettentő és védelmi erejének erősítése. Az eseményen a NATO-főtitkár kifejtette a hágai csúcserkeztetrel kapcsolatos elvárásait: egyrészt a kollektív védelem iránti elkötelezettség demonstrálását (védelmi beruházások és a védelmi ipari termelés növelését), másrészt az ambiciózus új képességcélokról szóló megállapodás elfogadását.¹³

A főtitkár 2025. június 5-én a NATO védelmi miniszterek brüsszeli találkozáján hivatalosan is megfogalmazta az 5%-os védelmi költségvetésre vonatkozó elgondolását, amely értelmében a GDP 5 százalékát kell védelmi célokra fordítani: 3,5 százalékot katonai eszközökre, 1,5 százalékot biztonsági és infrastrukturális beruházásokra.¹⁴ A Chatham House-ban elhangzott előadása (2025. június 9.) során megerősítette, hogy a Szövetség stratégiai

¹² NATO Foreign Ministers meet 2025.

¹³ NATO Secretary General joins the Vilnius Summit of B9 and Nordic Allies 2025.

¹⁴ NATO Defence Ministers Agree 2025.

céljainak elérése érdekében a védelmi kiadások növelése elengedhetetlen. Ez utóbbi, többek között, a szociális kiadások és juttatások csökkentésével érhető el. A főtitkár rámutatott arra is, hogy a politikai vezetők kötelessége és felelőssége a lakosság hiteles tájékoztatása, valamint annak egyértelművé tétele, hogy a Szövetség tagállamai rendelkeznek mindazokkal az erőforrásokkal és képességekkel, amelyek szükségesek az ehhez hasonló kötelezettségek teljesítéséhez.¹⁵

A hágai csúcserkeztet előtti sajtótájékoztatón Mark Rutte történelmi pillanatként jellemezte azt, hogy a csúcstalálkozón a közös védelem megerősítését célzó döntések várhatók annak érdekében, hogy a NATO egy erősebb és igazságosabb szövetséggé válhasson tovább.¹⁶ A NATO-főtitkár megfogalmazta, hogy a kollektív védelem érdekében valódi változásra van szükség. Többek között nagyobb haderő és képességek szükségesek ahhoz, hogy a NATO védelmi terveket teljes mértékben megvalósíthassák a tagállamok. A Szövetséget érintő kihívások az ukrajnai háború véget érésével sem szűnnek majd meg, ezért a NATO elrettentő és védelmi képességeinek erősítése kulcsfontosságú. A védelmi kiadásokra vonatkozó döntéseket a NATO stratégiai tervei és képességcéljai, valamint az egyes tagállamok által teljesíteni kívánt erőforrás- és eszközbeli képességei és kötelezettségvállalásai határozzák meg. Indoklásában a páncélozott harcjárművek, harckocsik, tüzérségi löszerek, hadihajók, vadászgépek, drónok, nagy hatótávolságú rakétarendszerek beszerzését, azokba való beruházást, valamint az űr- és kiberképességek fejlesztését hangsúlyozta. Nyilatkozatában ugyanilyen fontosnak tartotta a logisztika, az ellátás, a szállítás, és az egészségügyi támogatás fejlesztését is.

Védelmi befektetési terv: célkitűzések és viták

A 2035-re elérendő 5% megvalósítása vélhetően rugalmas lesz, az ütemezése és végrehajtása pedig nem lesz egységes. Komoly aggodalmak merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a védelmi ipar képes lesz-e kielégíteni a megfogalmazott nagymértékű igényekhez kapcsolódó keresletet. Felvetődött továbbá annak a kockázata is, hogy az egyes tagországok a védelmi költségvetési célok elérése érdekében túlságosan rugalmasan értelmezik majd, hogy mi minősül védelmi kiadásnak. Az elvárás jelentős vitákat vetített előre a hágai csúcstalálkozó előtt, ahol közös nyilatkozatot kellett elfogadni a témában. Ez komoly kihívás jelentett a NATO kohéziójának és egységének, a Szövetségen belüli európai földrajzi megosztottság miatt. A tagállamok között véleménykülönbség volt és van ebben a kérdésben. Az 5%-os cél elérése sok ország számára a jelenlegi kiadási szint megháromszorozását jelentené. Belgiumban és Olaszországban már most is magas a költségvetési hiány, a többletforrások előteremtése vélhetően jóléti megszorításokat igényelne. A belga külügyminiszter is túlzónak nevezte az 5%-os javaslatot, és rövidtávon még a 3,5%-ot is megvalósíthatatlannak ítélte.¹⁷

Egyes dél- és nyugat-európai országok is ellenálltak a védelmi kiadások drasztikus emelésével kapcsolatos erőfeszítéseknek. 2024-ben Spanyolország a GDP 1,28%-át,

¹⁵ Building a better NATO 2025.

¹⁶ Pre-summit press conference by NATO Secretary General Mark Rutte 2025.

¹⁷ NATO's 5% holdouts threaten European cohesion 2025.

Portugália 1,55%-át, Olaszország 1,49%-át költötte védelemre.¹⁸ Június közepén Pedro Sánchez spanyol miniszterelnök hivatalosan elutasította a NATO-főtitkárának felhívását, hogy Spanyolország növelje a katonai kiadásait a GDP 5 százalékára, ezt a célt irracionálisnak és kontraproduktívnak minősítette. Emellett megerősítette Spanyolország kötelezettségvállalását a Szövetség, valamint az európai biztonsági architektúrában folytatott aktív részvétele kapcsán. Álláspontja szerint a 2,1%-os védelmi kiadás elegendő lesz a szükséges beruházások fedezésére. Spanyolország csak a közelmúltban, az egyre nagyobb nyomás hatására kezdte el növelni a védelmi kiadásokat. Pedro Sánchez jelezte, hogy a hágai csúcstalálkozón nem tud kötelezettséget vállalni erre az 5%-ra növelt védelmi költségvetési célkitűzésre, mert az a gazdasági növekedés lassulását, az adósság és az inflációs nyomás növekedését jelentené. Ez pedig összeegyeztethetetlen lenne a spanyol jóléti állam fenntartásával.¹⁹

A balti államok, Lengyelország, Finnország és Dánia támogatják az 5%-os célt, mert közvetlen és egzisztenciális fenyegetésnek tekintik Oroszországot. Emiatt is növelték 2024-re a védelmi költségvetésüket (Lengyelország 4,12%, Észtország 3,43%, Lettország 3,13%, Litvánia 2,85%, Finnország 2,41%, Dánia 2,37%, Norvégia 2,2%).²⁰ Csehország, Románia, Szlovákia és Bulgária is elkötelezték magukat az 5%-os cél elérése érdekében.

A hágai csúcsertekezlet előtt vita bontakozott ki a védelmi költségvetési cél elérésének időbeli ütemezésével kapcsolatban. Lengyelország, Litvánia és egyes kelet-európai országok a gyorsabb megvalósítást sürgették, Belgium, Spanyolország és Olaszország hosszabb időintervallumért, a fokozatos emelés mellett lobbizott. A vonakodó országok tízéves határidőt, azaz 2035-öt javasolnak az 5% eléréséhez (a korábbi 2032. évi teljesítéshez képest). Mark Rutte rugalmas nemzeti ütemtervet és átmeneti célokat javasolt a Szövetség egységének megőrzése érdekében. A csúcsertekezlet előtt kétséges volt, hogy ebben a kérdésben elérhető-e egyáltalán a konszenzusos döntéshozatal.

Az Amerikai Egyesült Államok továbbra is nyomást gyakorolt az európai NATO tagországokra, figyelmeztetve, hogy a 2014-es walesi csúcstalálkozó után tapasztalt, védelmi kiadásokra vonatkozó kötelezettségvállalások be nem tartása ne fordulhasson elő még egyszer. Trump elnök arra szólította fel Európát, hogy vállaljon nagyobb részt és felelősséget a saját védelmének terheiből. A NATO védelmi miniszterek találkozója után a sajtótájékoztatón a főtitkár megerősítette, hogy az új védelmi beruházási tervben foglalt kötelezettségvállalás minden szövetséges országra vonatkozik, beleértve az Amerikai Egyesült Államokat is. Trump azonban a hágai csúcstalálkozó előtti sajtótájékoztatóján kijelentette, hogy Amerika nem köteles teljesíteni az 5%-os védelmi költségvetési célt, hivatkozva a többi szövetséges védelmében vállalt hosszú távú jelentős védelmi hozzájárulásaira.

¹⁸ Defence Expenditure of NATO countries (2014–2024).

¹⁹ Pedro Sánchez comunica a la OTAN 2025 .

²⁰ Defence Expenditure of NATO countries (2014–2024).

A csúcserkekezet legfontosabb döntései

A hágai csúcserkekezet öt kérdésre összpontosított: a védelmi kiadások jelentős növelésére, az új védelmi befektetési tervre, a védelmi ipari bázis és termelés fokozására, a partnerségi kapcsolatok további erősítésére, elsősorban az ázsiai–csendes-óceáni térségbeli partnerekkel és az Európai Unióval, valamint Ukrajna folyamatos és hosszútávú támogatására.

A csúcserkekezet komoly egyensúlyozás volt a Szövetség belső egysége, konszenzusa és kohéziója, a Trump iránti lojalitás és az Oroszország jelentette fenyegetés között. A korábbi csúcserkekezeteken (Brüsszel, Madrid, Vilnius, Washington) a szolidaritás, az egyetértés és a Szövetség egységének bizonyítása kiemelten fontos volt. Bár a tagországok igyekeznek egységes álláspontot képviselni, a háttérben, akárcsak a korábbi évtizedekben, továbbra is fennállnak a viták, nézeteltérések és véleménykülönbségek.

A hágai csúcstalálkozó történelmi fordulópontot jelentett, amelynek eredményeként egy kiegyensúlyozottabb NATO jött létre, amely alkalmazkodik a többpólusú, nem vagy kevésbé nyugat-centrikus és egyre kiszámíthatatlanabb világrendhez. A szövetség tagjai megállapodtak abban, hogy 2035-ig növelni fogják védelmi kiadásokat a GDP-jük 5 százalékára, ami több mint kétszerese a Walesben elfogadott 2%-os célnak. Ez a megállapodás annak biztosítását célozza, hogy a NATO rendelkezzen az elrettentéshez és védelemhez szükséges erővel, képességekkel, erőforrásokkal, infrastruktúrával, hadrafoghatósággal és ellenállóképességgel. Függetlenül a Szövetséget érintő kihívásoktól – Oroszország, a terrorizmus, a kibertámadások, szabotázs vagy stratégiai verseny – a Szövetségnek továbbra is készen kell állnia a tagországok területének és lakosságának védelmére.

A csúcstalálkozó zárónyilatkozatával és annak tartalmával kapcsolatban már előzetesen több kérdés felmerült. A NATO-főtitkár a Chatham House-ban tartott előadásán előre jelezte, hogy rendkívül rövid, tartalmában is visszafogott lesz. Megítélése szerint a korábban megfogalmazott kötelezettségvállalásokat nem szükséges megismételni, különösen az Ukrajna melletti kiállást, a töretlen támogatást és a NATO-tagsághoz vezető utat, mert a korábban megfogalmazott elvek változatlanul érvényesek.²¹

Ezen ponthoz kapcsolódóan, hosszú ideig nem volt egyértelmű, hogy Ukrajnát meghívják-e a hágai csúcserkekezetre, figyelemmel a Fehér Ház-beli Trump–Zelenszkij találkozó kudarcára. Pár nappal a csúcstalálkozó előtt bejelentették az ország részvételét, azonban a NATO–Ukrajna Tanács a találkozó idején nem ülésezett, az ukrán NATO-csatlakozás kérdése Hágában lekerült a napirendről.

A csúcserkekezet első napján Mark Rutte, az Európai Unió vezetőivel Ursula von der Leyennel az Európai Bizottság elnökével, António Costával az Európai Tanács elnökével és Volodimir Zelenszkij ukrán elnökkel folytatott megbeszélést. A Huis ten Bosch királyi palotában megtartott fogadáson a NATO-tagországok állam-és kormányfői mellett részt vettek az ázsiai–csendes-óceáni térség országainak képviselői is. A NATO–Ukrajna Tanács a külügyminiszterek részvételével, a NATO-főtitkárhelyettes elnökletével munkavacsorát

²¹ Building a better NATO 2025.

tartott. A második nap Zelenszkij tárgyalásokat folytatott a NATO-főtitkárral, és az Ukrajnát elkötelezetten támogató Európai Ötökkel („EU5”; Franciaország, Németország, Olaszország, Lengyelország és az Egyesült Királyság).²²

A NATO Ukrajnát támogató döntései között kiemelt fontosságú a Washingtonban elfogadott „Hosszú távú biztonsági segítségnyújtási ígéret Ukrajnának” dokumentum. Megemlítette a főtitkár a Wiesbadenben létrehozott NATO-parancsnokságot, amely a NATO Biztonsági Segítségnyújtás és Kiképzés Ukrajna részére (*NATO Security Assistance and Training for Ukraine*, NSATU) programot koordinálja, valamint a Bydgoszczban található Közös Elemző, Kiképző és Oktatási Központ (*Joint Analysis, Training, and Education Centre*, JATEC), amely többek között Oroszország Ukrajna elleni háborújának tanulságait elemzi. A NATO ukrajnai képviseletének (*NATO Representation in Ukraine*, NRU) megerősítését egy új NATO-képviselő (Patrick Turner) kinevezése érzékelteti.

Hágában a NATO-tagországok megerősítették egyéni kötelezettségvállalásaikat Ukrajna támogatására vonatkozóan. Az új védelmi kötelezettség vállalási terv az elkövetkező tíz évben biztosítja azt, hogy a tagországok egyéni döntéseik alapján továbbra is hozzájáruljanak Ukrajna védelméhez és védelmi iparához. A NATO célja, hogy támogassa Ukrajnát a tartós békeért folytatott küzdelemben, és elrettentse Oroszországot a jövőbeli agressziótól.

A csúcsertekezlet első napján a NATO Nyilvános Fórumán (NATO Public Forum) a NATO-főtitkár ismertette a legfontosabb témaköröket és a várható döntéseket. Fontos volt a csúcsertekezleten a NATO Védelmi Ipari Fóruma, amit Hollandia védelmi minisztere nyitott meg, ezt a NATO és az Európai Unió vezetőinek (Ursula von der Leyen, António Costa) megbeszélése követte.

A találkozó csúcspontját Mark Rutte és Donald Trump tárgyalása jelentette, amelyen elsősorban az Izrael és Irán közötti konfliktus került szóba. Rutte korábban is elismerően nyilatkozott Donald Trumpról az Irán elleni határozott fellépése miatt,²³ és az erő és a béke emberének nevezte. A hágai csúcsertekezleten elfogadott 5%-os védelmi költségvetésben, megítélése szerint jelentős szerepe volt az amerikai elnöknek. Az elhatározás egyrészt erősíti a Szövetség védelmi és elrettentő képességét, másrészt biztosítja, hogy Európa és Kanada egyenlően és méltányosan osztozzon a terhekben az Amerikai Egyesült Államokkal együtt. Emlékeztetett továbbá Trump 2016-os és 2024-es választási győzelmére, hangsúlyozva, hogy ezek nélkül a védelmi költségvetés növelésére irányuló folyamat nem indult volna el, és a döntés sem született volna meg.²⁴

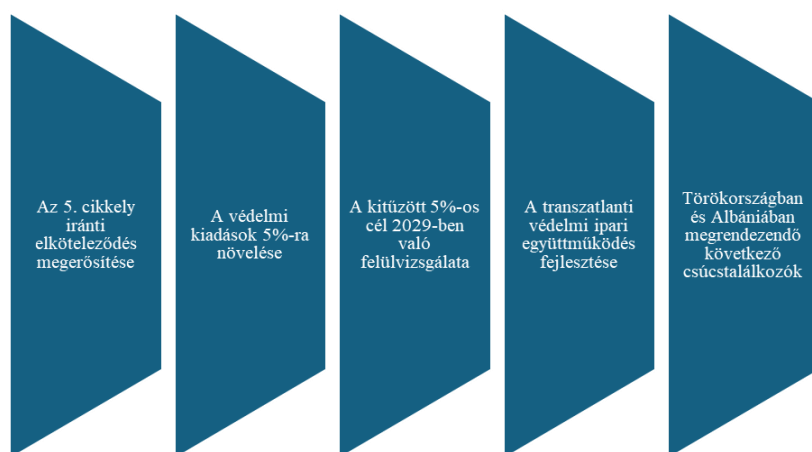
A NATO főtitkár és az ázsiai–csendes-óceáni partnerek találkozója kiemelt jelentőségű volt. A Szövetség kapcsolatrendszere ezen globális partnerekkel különösen fontos, tekintettel Európa és az ázsiai–csendes-óceáni térség stratégiai jelentőségére és annak összekapcsolódására, főként annak fényében, hogy Kína és Észak-Korea támogatja Oroszországot. Ezt a NATO és ázsiai–csendes-óceáni partnerek közötti partnerséget tovább erősítik az együttműködések a védelmi ipar, az innováció és a közös beszerzések kapcsán.

²² Short remarks by NATO Secretary General Mark Rutte 2025.

²³ Donald Trump Mark Rutte főtitkár magánjellegű levelét posztolta a Truth Social portálon. <https://truthsocial.com/@realDonaldTrump/posts/114738606142462442>

²⁴ Remarks by the NATO Secretary General and the President of the United States, 25 June 2025

Meghatározó fontosságú azonban az Észak-atlanti Tanács állam- és kormányfők szintjén zajló ülése volt, ahol konszenzusos döntéssel elfogadták a hágai csúcserkeztet zárónyilatkozatát (2. ábra).²⁵ A zárónyilatkozat minden idők legrövidebb dokumentuma lett. Hosszú idő után a Szövetség visszatért az alapításakor megfogalmazott elvekhez, a védelem és az elrettentés kiemelt témakör volt. Hágában a tagországok megerősítették a NATO és a transzatlanti kötelék, valamint a Washingtoni Szerződés 5. cikke szerinti kollektív védelem iránti elkötelezettségüket. A Szövetség továbbra is egységes a védelemben, a szabadság és a demokrácia megőrzésében és az állampolgárok védelmében. A főtitkár és a tagországok vezetői már a zárónyilatkozat elfogadása előtt megfogalmazták, hogy kétségük sincs, hogy az Amerikai Egyesült Államok tiszteletben tartja 5. cikk szerinti kötelezettséget. Figyelemre méltó pillanat volt, amikor Donald Trump elnököt a hágai csúcstalálkozóra tartó útján megkérdezték az 5. cikk hatályáról. Bár szerint többféle értelmezés létezik, de megerősítette elkötelezettségét az emberi életek védelme és a biztonság iránt. A hágai csúcstalálkozón elfogadott konszenzusos közlemény egyértelműen jelzi az Egyesült Államok folyamatos elkötelezettségét a NATO mellett.

2. ábra

A Hágai csúcserkeztet zárónyilatkozatának legfontosabb döntései

(Forrás: Saját szerkesztés a The Hague Summit Declaration 2025 alapján)

A zárónyilatkozat 2. bekezdése a biztonsági fenyegetéseket és kihívásokat taglalja – Oroszország hosszú távú fenyegetést jelent az euro-atlanti biztonságra, emellett a terrorizmus is kihívás. A szövetségesek arra kötelezik magukat, hogy 2035-ig évente a GDP 5%-át védelmi, valamint a védelemmel és biztonsággal kapcsolatos kiadásokra fordítják (egyes országok, mint Litvánia egy éven belül, Svédország és Norvégia az elkövetkező években, Németország 2029-ig). Ez összhangban van a Washingtoni Szerződés 3. cikkében deklarált egyéni és kollektív védelmi kiadások kötelezettségével. Így biztosítható, hogy a NATO az elrettentéshez és a védelemhez szükséges erővel, képességekkel, erőforrásokkal, infrastruktúrával, hadrafoghatósággal és ellenálló képességgel rendelkezzen. Ez összhangban

²⁵ The Hague Summit Declaration 2025.

áll a Szövetség három alapvető feladatával: elrettentés és védelem, válságmegelőzés és – kezelés, valamint a kooperatív biztonság. Ez minden tagállam közös kötelezettsége, és meghatározó pillanat a Szövetség fejlődésében.

A zárónyilatkozat 3. bekezdése részletesen kifejti az 5%-os kötelezettségvállalás két alapvető kategóriáját. A szövetségesek elhatározták, hogy legalább 3,5%-ot az alapvető védelmi szükségletek finanszírozására és a NATO képességcéljainak teljesítésére fordítanak. A maradék 1,5%-ot pedig a biztonsági és infrastrukturális kiadásokra és beruházásokra, létfontosságú infrastruktúrák és hálózatok védelmére (stratégiai közlekedési rendszerekre, kritikus kikötői létesítményekre), a polgári felkészültség és ellenálló képesség biztosítására, az innováció ösztönzésére és védelmi ipari bázis megerősítésére különítik el.

A tagországok éves terveket készítenek, amelyek hitelesen és fokozatosan mutatják be a cél eléréséhez vezető utat. A védelmi kiadások alakulását és egyensúlyát 2029-ben a stratégiai környezet és az aktualizált képességcélok („Capability Target”) fényében felülvizsgálják. Ebben a bekezdésben jelenik meg az Ukrajnához kapcsolódó állásfoglalás, miszerint a védelmi kiadásoknál figyelembe veszik az Ukrajna védelméhez és védelmi iparához való közvetlen hozzájárulást is.

A hágai csúcserkeztet zárónyilatkozatának 4. bekezdésében a transzatlanti védelmi ipari együttműködés fejlesztését, valamint a feltörekvő és forradalmian új technológiák, az innováció hasznosítását erősítették meg. A hidegháború óta a NATO legnagyobb mértékű fegyverkezési programjáról született döntés.

Az 5. bekezdés szerint 2026-ban a következő csúcstalálkozó Törökországban, utána pedig Albániában lesz.

Összegzés

A hágai csúcstalálkozó történelmi fordulópontot jelentett a NATO számára, szimbolizálva egy kiegyensúlyozottabb szövetség kialakulását. A Szövetség visszatért az alapításakor megfogalmazott alapelvekhez az elrettentéshez és a védelemhez. A szövetségesek megerősítették a NATO és a transzatlanti kötelék iránti elkötelezettségüket, valamint kinyilvánították a Washingtoni Szerződés 5. cikkében megfogalmazott kollektív védelem megkérdőjelezhetetlen érvényességét. A Szövetség továbbra is szilárdan egységes marad a területének és az állampolgárainak védelme, valamint a szabadság és a demokrácia megőrzésében.

A csúcstalálkozó napirendje több kulcsfontosságú területre összpontosított: az elrettentés és a védelem megerősítésére, a védelmi kiadások jelentős növelésére, a védelmi ipar fejlesztésének előmozdítására, valamint az ázsiai–csendes-óceáni partnerekkel és az Európai Unióval való együttműködés elmélyítésére. Az Oroszországhoz fűződő viszony változatlan, a legjelentősebb hosszú távú fenyegetést jelenti az euro-atlanti térség és a Szövetség számára. Emellett terrorizmus továbbra is komoly és tartós kihívásnak számít.

A NATO-tagországok megerősítették egyéni kötelezettségvállalásaikat Ukrajna tartós pénzügyi és katonai támogatása mellett, és a csúcserkeztetig már 35 milliárd eurót ajánlottak fel az országnak. A NATO átfogó célja, hogy Ukrajna folytathassa a harcot a tartós béke

érdekében, miközben visszatartja Oroszországot jövőbeli agressziótól – akár Ukrajna, akár bármely NATO-tagország ellen.

A hágai csúcserkeztet zárónyilatkozata a Szövetség történetének legrövidebb, ugyanakkor rendkívül jelentős dokumentuma lett. A tagországok megállapodtak abban, hogy 2035-ig a GDP 5%-ára növelik a védelmi és biztonsági kiadásait. Ebből legalább 3,5%-át az alapvető védelmi szükségletek finanszírozására és a NATO képességcéljainak teljesítésére, míg 1,5%-ot a polgári felkészültség, a kritikus infrastruktúra védelmére, az innováció és a védelmi ipari bázis támogatására szánják. A tagországok évente terveket készítenek, nyomon követve a védelmi kiadások alakulását és 2029-ben átfogó felülvizsgálatot végeznek, amelynek során a változó stratégiai környezet fényében értékelik az elért eredményeket. Egyet értettek abban is, hogy a védelmi kiadásokba beszámítható az Ukrajna védelméhez és védelmi iparához való közvetlen hozzájárulás. A jövőre nézve Törökország ad otthont a 2026-os NATO-csúcstalálkozónak (a korábbi 2004. évi isztambuli csúcserkeztet után másodszor), míg Albánia története során először rendez csúcstalálkozót.

A következő csúcstalálkozó előkészítéseként a NATO értékelni fogja, hogy az elmúlt évben milyen fejlődést ért el a Szövetség – erősebbé, ellenállóbbá, igazságosabbá és hatékonyabbá vált-e az alapvető feladatainak teljesítésében.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Building a better NATO: Secretary General's Pre-Summit Speech at Chatham House 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_235867.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Defence Expenditures of NATO Countries (2014–2024).

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/6/pdf/240617-def-exp-2024-en.pdf

(Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Final Report – Independent expert group supporting NATO's comprehensive and deep reflection process on the Southern Neighborhood, May 2024.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/5/pdf/240507-NATO-South-Report.pdf (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Madrid Summit Declaration, Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid 29 June 2022.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

NATO 2022 Strategic Concept. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_210907.htm

(Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General, 25 November 2020.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-reflection-group-final-report-uni.pdf (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

NATO's 5% holdouts threaten European cohesion 2025.

<https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/natos-5-holdouts-threaten-european-cohesion-ahead-of-critical-summit> (Letöltés ideje: 2025. 06. 20.)

NATO Defence Ministers Agree new capability targets to strengthen the Alliance. 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_235900.htm

(Letöltés ideje: 2025. 06. 20.)

NATO Foreign Ministers meet to prepare the Summit in The Hague, 14–15 May 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_235113.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 20.)

NATO Secretary General joins the Vilnius Summit of B9 and Nordic Allies, 02 June 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_235767.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 20.)

NATO Secretary General press conference at Defence Ministers Meeting, 05 June 2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=RRNzOMWWrkg> (Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Pedro Sánchez comunica a la OTAN que no subirá más el gasto en defensa y ve «irracional» el 5 %. <https://efe.com/espana/2025-06-19/sanchez-gasto-defensa-otan/>

(Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Press conference by NATO Secretary General Mark Rutte following the meeting of NATO Ministers of Defence in Brussels.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_235894.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Pledge of Long-Term Security Assistance for Ukraine.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm#pledge (Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Pre-summit press conference by NATO Secretary General Mark Rutte ahead of the NATO Summit in The Hague, Jun 23 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_236418.htm

(Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Remarks by Donald Trump, President of the United States at the dedication of the 9/11-Article 5 Memorial.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/audio/audio_2017_05/20170525_170525f.mp3

(Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Remarks by the NATO Secretary General and the President of the United States, 25 June 2025

<https://www.youtube.com/watch?v=oHJGeyP3x20> (Letöltés ideje: 2025. 07. 23.)

Short remarks by NATO Secretary General Mark Rutte at the meeting with the President of Ukraine and leaders of E5 countries (France, Germany, Italy, Poland and United Kingdom).

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_236445.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)

Siposné Kecskeméthy Klára 2021. The NATO 2030 report. Strategic priorities of the Alliance. International Conference Knowledge-based organization, XXVII (1): 118–124.

Siposné Kecskeméthy Klára 2024. Washington NATO-csúcs: ünnepi ülés, hétköznapi feladatok. *Hadtudomány*, 34 (2): 3–16.

Klára Siposné Kecskeméthy–Alexandra Sipos 2024: The 75th anniversary of NATO, the Washington Summit. 304–314. In František, Gubáš (szerk.): *Proceedings of the 15th International Conference on National and International Security*. Liptovský Mikuláš, Slovakia.

http://ak.aos.sk/images/repozitar/zborniky/NaMB_prispevky_2024/304-314_Kecskemethy-Sipos.pdf (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Statement of the NATO–Ukraine Council issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the NATO-Ukraine Council in Washington, D.C. 11th July 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227863.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

Transcript: Donald Trump on NATO, Turkey’s Coup Attempt and the World, 2016. <https://www.nytimes.com/2016/07/22/us/politics/donald-trump-foreign-policy-interview.html>

(Letöltés ideje: 2025. 06. 15.)

The Hague Summit Declaration issued by the NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in The Hague 25 June 2025.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236705.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 30.)

Washington Summit Declaration issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Washington, D.C. 10 July 2024.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm (Letöltés ideje: 2025. 06. 25.)